

(Folytatás az 1. oldalról.)
szó. Legelső kérdésünk az inflációra vonatkozott. Sikertől megállítani?

— Megfogták. A konfektó-, a cipő-, az iparianyag-árak egyre lejjebb csúsznak.

— A dinárt nálunk mégsem jegyzik...

— Az utóbbi időben több európai országban jártam. A bankok átváltják, mégpedig nem sokkal rosszabb árfolyamon, mint itt, Jugoszláviában. Szerintem felül kellene vizsgálni a jugoszláv-magyar valutaszereződést.

— A bérek?

— Befagyasztották. Össze kell húzni a nadrágszíjat. Az életszínvonal sokat romlott. De az mégsem volt helyes, hogy tavaly márkora reggel rohantam a boltba, hogy megvegyem a kenyeret, mert délben már sokkal többbe került.

— Az áruválaszték?

— A boltok tele vannak áruval. Kevés a vásárló, de az előbbi okok miatt. Sok üzletben szinte folyamatos az áreszállítás.

— Az átlagkereset?

— Szlovéniai adatot tudok, ott 4 ezer dinár. Az utazási irodákban közel hasonló.

— Hogyan lehet a bérből megélni?

— Nehezen. Én villanyárammal fűtök, nekem ez havi 2 ezer fix kiadást jelent.

Április 27-én Szabadka főtere csendes volt. Igen kevesen járkáltak az utcán. A magyarok által is sokat látogatott Borovo cipőbolt kirakatában öles betűk hirdették az áreszállítást. A női cipőket például 300-525 di-

nárért kínálták. A magas-szárú Pumát 750-ről 600-ra árazták le. A kirakatot egy munkából hazafelé igyekvő idősebb férfi fürkészte. Igen nehezen tudtam szóra bírni.

— Háromezer dinárt keresek, jó beosztással lehet csak megélni belőle. De vállalom a lemondást annak reményében, hogy előbb vagy utóbb emelkedni fog az életszínvonal.

Mindezt szinte egy szuszra mondta el, majd választ sem várva elköszönt. A Borovóval szemben levő Na Ma divat- és méteráruboltban három eladó is az ajtóban sütkérezett. Nevüket a világról sem akarták elárulni. De készségesen mondták el véleményüket.

— Sajnos, elsősorban benünket sújt a 200 dolláros kötelező beváltás. Nem jönnek a magyarok, az oroszok. A hazai pénztárcaknak pedig magasak az árak. Drága minden. Itt van például egy béléanyag. Negyenket dinárról indult egy hónappal ezelőtt, most 105 dinárt kértünk érte. A leárazáskor ötöt elengedtünk. Ugyanakkor a fizetésünk a forgalom függvénye is. Az elmúlt hónapban 1800 dinárt vittem haza, plusz 600-at az üzlethálózatban kell levásárolnunk.

Egyébként minden szabadkai boltban csak panaszok voltak az eladók. Visszasírnák a régi szép időt, amikor mi, magyarok több ismerőssel találkoztunk Szabadkán üzletről üzletre járva, mint például itt, Szegeden. De arra is emlékszem, akkor meg a magyar áradat volt terhes egyes eladóknak...

Süli József

forduló eredményeiről. A Magyar Közvéleménykutató Intézet munkatársa, Bokor Ágnes érdekes gondolatával próbálunk végezetül kedvet teremteni ez egyedülálló kiadványhoz: „Amikor majd a Magyar Demokrata Fórumnak nem kell folyton mentgetnie magát nacionalizmusa miatt, s vállalhatja a ma még egyértelműen rosszslható jobboldali címkét, és amikor a Szabad Demokraták Szövetsége madarának

nem kell nemzeti színben repülnie nyugat felé, s a múlt emléke elhalványodik annyira, hogy vállalhatja a jelenleg szintén rosszul hangzó baloldali jelzőt, akkor a magyar állampolgárok politikai kultúrája is lesz olyan minőségű, hogy ne csupán egyetlen ünnepi pillanatban, hanem a hétköznapiakban is kiemeljék a citoyen nevet.” (Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat, 272. oldal).

(sandi)

Szent aktus Temesvárott

Székelyi Károly felvétele

Új képviselőink mosolya

Rekordgyorsasággal jelent meg a „Szabadon választott” című könyv, amely összegzi a szabad magyarországi parlamenti választások adatait. Április 20-án adták nyomdába, s a mai alakuló ülés napján meg is vásárolhatják — potom 98 forintért — a belpolitikai életünk iránt érdeklődők.

A könyv legnagyobb részét az újonnan megválasztott képviselők „foglalják el”; e kiadvány tulajdonosai tehát lexikonszerűen fegathatják, ha a parlamenti televíziós közvetítések alatt valamelyik képviselő felszólalásakor az illető életrajzi adataira, pártállására kíváncsiak. Csak olyan adatokat közöltek, amelyeket a pártok illetve maguk a képviselők bocsátottak a szerkesztők rendelkezésére. Mosolygós, komoly és marcona arcok tekintenek ránk a lapokról. Az MDF egyik vezetője — ő az egyetlen — nem járult hozzá fényképe és adatai közzétételéhez, még is szerepel a töb-

biek között; a „Ki kicsoda?” című életrajzi lexikon alapján. A kiadás olyan örvedetesen gyors volt, hogy a szerzők reagálni tudtak az azóta kulmináló Haraszti Miklós (SZDSZ) — Maróti László Ferenc (MDF) — „perre” is; mint ismeretes, a budapesti 11. számú egyéni választókerületben a törvényességi óvás és a szavazatok újraszámolása után a korábban nyertesnek kikiáltott Haraszti helyett 1. azaz egy darab szavazattal Maróti László Ferenc jutott a Parlamentbe; az ő adatai is szerepelnek.

Számos ábra, rajz, diagram segíti a tájékozódást a bonyolult választási procedúra eredményeinek dzsungelében; több ízben megéke-re, választókerületekre lebontva. Őt tanulmányt jelentettek meg; választási rendszerünkről, a politikai közvélemény nagykörűsodásáról, a bejegyzett pártokról (ezek legfontosabb adatai is olvashatók), a két választási

Püspökszentelés volt szombaton Temesvárott. Ezt a tényt, a tény jelentőségét az értékelheti igazán, aki tudja, milyen megpróbáltatásokat kellett kiállniuk azoknak, akik nem csupán a hívők lelki üdvéért, de a római katolikus egyház romániai léteért küzdöttek az elmúlt évtizedekben. Abban az egyházmegyében, amelynek első püspöke az évezred legelején (1030–1046) Szent Gellért volt, s amelynek székhelyét 1923-ban tették át Temesvárról Szegedre, s hívják azóta a szegedi püspököt egyben csanádi püspöknek is; nos, abban a „csanán” maradt meg a bebörtönözött az eddigi utolsó püspököt, Pacha Ágostont, 1950-ben.

Az egyház fokozatos leépítésére törekvő totalitárius hatalom formálisan sem tűrte ezután az egyházmegye működését. Ezért is olyan nagy jelentőségű dolog, hogy a decemberi forradalom után újból engedélyezett egyházmegyében — 60 évvel Pacha püspök fölszentelése, 40 évvel letartóztatása után — újból püspököt szenteltek.

Az új püspök, Krauter Sebestyén, 68 éves. Éppen Pacha püspök szentelte papá, 1946-ban. Ez a mostani, a temesvári hívők száza elött lezajlott bensőséges ünnep — bízunk benne — tán csak nyitánya az egyház föltámadásának (is).

(balogh)

Diákforum az oktatási rendszer(telenség)ről

Még mindig vannak ezer-szer megkérdezett kérdések, melyekre nem érkezett válasz. S néha a megkérdezett nem is jön el (történetesen a szegedi diákforumra Glatz Ferenc, művelődési miniszter), de a kérdések így is elhangzanak, olykor felrázó hangerővel, s olykor odafigyelésre készítő csendességgel: mi lesz a magyar oktatással; az ordításokat sem nélkülöző káromlások közt van-e még egyáltalán, aki meghallgatja az egyre izgatottabb ifjakat; szükség van-e még mindig egy középiskolai mozgalomra; építőtáborokra; mekkora jelentősége van az érettséginek (ha van egyáltalán?) stb. Az egyik fő szervezőt, a Bajai Műszaki Főiskola hallgatóját, Füzesy Tamást kérdeztem a Deák Ferenc Gimnáziumban rendezett fórumról, és a két éve (Kecskeméten) létrejött Országos Diák-tanácsról:

— Nem elsődlegesen a problémák megoldása a célunk — mondja —, hanem, hogy rávilágítsunk oktatásunk gyengeségeire.

— Miben látod a mai oktatási rendszer legfőbb hibáját?

— Talán a maximalizált tananyagban, a teljesíthetetlen követelményekkel szétzillesztett érdeklődésben, a tehetséggpusztító kényszerítetttségben, és ezzel kapcsolatban: a felvételi rendszer csődjében, hiszen nem tűrik valós tudást: egyfajta személytelen válogatás, ideges és elegáns ifjak külön rendezvénye.

— Milyen kérdésekben lehetne változtatni, s hogyan?

— A mi elképzelésünk egyfajta nemzeti alaptanterv kidolgozása, mindenki számára kötelező felvételi és érettségi együtt, és ha egy tanárnak a jó eredményhez esetleg tankönyvre nincs szüksége, akkor ne használjon, illetve azt használja, amit ő akar. Mondok egy példát: a mai szakmunkásképzős tankönyvek már évtizedekkel ezelőtt elavultak, de az oktatónak ragaszkodnia kellett hozzájuk. Most mi úgy tervezzük, hogy az

esetleges használható tan-könyv modul rendszerű legyen, vagyis eldobható és cserélhető elemekből álljon össze, de mondom, a ragaszkodás sem kötelező. Mellesleg, szerintem túlzás 152 szakmát tanítani.

— Hogyan képzelitek el a megvalósítást?

— Egyelőre csak a felrázás a célunk, azt bizonyítani, hogy lehet másképpen is. A fórumnak három fő célkitűzése volt: az elsőt, hogy iskolák fellebbezési fóruma legyünk, most lehetetlen megvalósítani. A második: általános, a diákokat érintő problémák felvetése a tanulók jogaival kapcsolatban, esetleg jogszabály-módosítások kierőszakolása. A harmadik: diák-önkormányzati hálózat, diák-érdekvédelmi rendszer kiépítése, amely (teljesen politikamentes, KISZ-re semmilyen sem hasonlító szervezetként) helyi szinten próbálná orvosolni a gondokat.

— Beszelnél még a tervezett új, középszintű oktatási rendszerről?

— Másodiktól kezdve csak az érettségire felkészülés lenne a feladat, mégpedig úgy, hogy ebben az évben a tanuló eldönthetné, hogy mit kíván a következő két évben megtanulni: egy természettudományi, egy társadalomtudományi tárgyat, idegennyelvet, matematikát, irodalmat, plusz egy hatodikot, mondjuk számítástechnikát. Ebből kell felkészülnie a lehető legjobban. Lehetséges még, hogy negyedikben kötelező lesz vizsgadolgozat írása.

Mint a folyosói beszélgetésekből kiderült, a jelenlevők többsége úgy érezte, hogy nem kapott megnyugtató választ a középfokú oktatással kapcsolatos problémáira. A háromnapos fórumnak, amely tegnap fejeződött be, s amelyen több mint félezer, az ország minden részéből érkezett középiskolás vett részt, legelőzetesebb eseményei mégiscsak a kulturális műsorok voltak, például a hangulatos, esti koncertek.

Kolozsi László

De igen, érthető!

A Kádár-hagyaték hányattatásairól írt cikket a szombati DM-ben Márk Tamás. Pontosabban, az európaiságról meg a kelet-európaiságról, a törvényességről meg a törvénytelenességről. Mondanivalója jó részével egyetérték — amivel nem, azt tiszteletben tartom. Vitám egy — bár lényeges — ponton van csak vele. Nem hiszem, hogy nem érti — talán csak nem akarja — az ügy szereplőinek nem túl bonyolult motivációit.

Egyáltalán, miért lehetett ebből ügy? Egy demokratikus rendszerben, nemde, örülni kellene annak, hogy — pláne, a sokszor elítélt, de pontosabban megérteni vágyott közelmúltból — minél több hiteles dokumentum kerül nyilvánosságra. Ki fél, és miért félhet attól, hogy ezeket valaki — akárha Grósz Károly is — nyilvánosságra hozza? Egy berendezkedő új hatalom embereinek szemében miért bűn az is, ha az elmúlt korszak dokumentumait megsemmisítik, és az is, ha nyilvánosságra hozzák? Hogy sem az egyiket, sem a másikat nem kívánják, akkor mi marad? Nyilván az, hogy a dokumentumok mind-egyike kerüljön az ő hatáskörükbe, ami-ből aztán szelektíven — ahogyan a mindenkori érdekeik megkívánják — egyeseket nyilvánosságra hozzanak, másokat eltitkoljanak.

A múlta vonatkozó dokumentumok nemcsak azért érdekelődnek fel a világnak ezen a fertályán, mert a szabad sajtó hi-

nya miatt a mindenkori jelen idejű történelem lényeges részei, vagy ezek motivumai homályban maradnak a közvélemény előtt, hanem főleg azért, mert erre fel minden rendszerváltás nélkülözhetetlen velejárója az előző korszakkal és azok reprezentánsaival intoleráns leszámolás. Csak hogy az emberek többsége az elmúlt korszakban sem volt minősíthető egyértelműen fekete vagy fehér színekkel. Sem azok, akikkel leszámoltak, sem maguk a leszámolók. Ám ha a közvéleménynek valóban árnyalt képe lenne a múlt reprezentánsairól is, meg a jelen reprezentánsairól is, az nyilván zavarná az új elit politikai honfoglalását, berendezkedését.

Nézünk csak Romániára, vagy az NDK-ra: az átmeneti időszakban minden-napos téma, ki volt székus, ki volt a Stasi ügynöke. Ott az új hatalom és az új pártok számos prominens személyiségéről derült ki, hogy — akár kényszerből, akár másféle érdekből —, bizony, együttműködött a korábbi állambiztonsági szolgálattal. Nálunk mindez enyhébb formában zajlik: ki volt MSZMP-tag, ki volt maoista, kinek a szülei voltak kommunisták, ki előszobázott Aczél Györgynél, ki volt főcenzor a Művelődésügyi Minisztériumban? Így aztán nem csoda, ha sokan úgy gondolják, ahogyan kollégám írja: „a közzététel súlyosan sérti több ember személyiségi jogait”.

En nem csodálkozom Grósz Károly magatartásán. Miért várják el, hogy tisztelje mások személyiségi jogait az, akinek a saját személyiségi jogait semmibe veszik? Hiszen másként aligha lehetett volna őt büntetlenül bántalmazni, leköpködni a

választási kampány idején. Az akkori nyilvános visszhangokat úgy lehetne összefoglalni: nem szép, ami vele történt, de hát Grósz Károly ügyem érdemel mást — még akkor sem, ha egy többpártrendszerű ország törvényes politikai pártja képviselőjeként történik vele mindez. Akit beszorítanak a sarokba, és még ott is tovább szurkapiszkalják, az csip-harap, védekezik, ameddig tud mivel. Grósz valószínűleg már csak ezzel tud. Ez azonban nem kevés.

Hogy mennyit érnek a Nagy Imre-dokumentumok? Lehet, hogy igaza van Márk Tamásnak, napi politikai árfolyamon egyre kevesebbet. Hiszen napi politikai árfolyamon a koalíciós tárgyalások folya-mata ma a legértékesebb, benne többek közt az is, hogy miután a kormányt alakító pártok öre mentek a belügyi tárcáért, melyikük fogja azt megkaparintani. Márpedig (az idősebb) Rajk László óta sokan tudják, milyen nagy segítséget nyújthat ez a minisztérium a hatalom megszállásában. Lehet, hogy Grósz Károly életében nem is adódik már olyan pillanat, amikor a Nagy Imre-iratok nyilvánosságra hozatala igazi politikai szenzációt jelentene. A bennük elhelyezett robbanóanyag — amennyire Grósz célzásai-ból, és napvilágra került részinformációkból kikövetkeztethető — nem más, mint hogy Nagy Imre a szovjet állambiztonsági szolgálat besúgója volt moszkvai éve idején. És információi alapján számos elvtársát végezték ki. Ez a bomba ma valószínűleg nem robbanna nagyot. Sokan talán csak legyintenek: ő is olyan kommunista volt, mint a többi.

Szimbólumokat kedvelő régiókban azonban mégsem lehetne ezt a momentumot örök időkre a feledés homályába utalni. A most alakot öltő új rendnek ugyanis Nagy Imre tavaly június 16-i temetése volt a szimbolikus alapköve. A reformkommunisták akkor már ellökdös-ték a reformkommunista Nagy Imre koporsója mellől — talán magát Nagy Imrét is eltaszították volna a saját ravatala mellől, ha hirtelen föltámadt volna —, de azokban a pillanatokban bizonyára kevesen gondoltak arra, hogy az új rend alapítói egy volt NKVD-ügynök földi maradványai előtt tisztelegnek. Talán arra is kevesen gondoltak abban a fennkölt pillanatban, hogyan fogják majd az akkori díszörök — már nem az állampárt tagjait, hanem — egymást lekommunizálni, lezsidózni, leantiszemitázni néhány hónap múltán.

Amit Márk Tamás írt a kelet-európaiságról, azzal maximálisan egyetértek. Csak hogy az európaiságot 1990. április 8-ától fogva végképp nem Grósz Károlyon kell számon kérni. Grósz eljátszotta történelmi epizód szerepét, megbukott, kész, vége. A kérdés most az, mennyivel lesznek különbek nála az új vezetők, akik Csúrka István, vagy a jogállamiságot sajátjagósan értelmező Torgyán doktor nyomában kívánják bennünket Kelet-Európából Európába vezetni. Ki tudja: talán nem is egyértelműen rossz az, ha ilyen körülmények között a kormánynak és tör-ténészeinek nem lesz teljes körű információs monopóliumuk.

Tanács István